

DEÁK József
A polgári magyar állam rendvédelmi sajtója
1867-1944

(DOI: 10.31626/HU-EISSN2530094X.II.TOM.065-088.p)

Az 1867-es kiegyezéssel közel két évszázados küzdelem ért véget a HABSBURG-dinasztia és a magyar nemzet között. Az uralkodóház részéről ez a harc a magyar területek minél teljesebb integrálásáért és németesítéséért, a magyar nemesség részéről pedig az ország 1526 előtti területi egységének a helyreállításáért és függetlenségéért, valamint a XVIII. század végétől a magyar nyelv államnyelvvé emeléséért folyt. A kompromisszum, amit 1867-ben kötöttek, kölcsönös belátáson alapult. *I. Ferenc Józseffel*, — aki 1848-ban fiatalon, alig 18 évesen került a császári trónra — az olasz–francia erőktől 1859-ben, a poroszoktól pedig 1866-ban elszenvedett vereségek értették meg, hogy a HABSBURG-birodalom nem nélkülözheti a magyarok támogatását. A „rebellis” magyarok viszont függetlenségi harcaik sorozatos kudarcaiból okulva, a nemzetiségi lakosság 1848–1849-es autonómiatörekvéseivel, sőt részben szeparatizmusával szembeülve, s nem utolsósorban Lengyelország felosztását figyelmeztető jelként felfogva jutottak arra a következtetésre, hogy a történelmi magyar állam teljes függetlensége nem tartozik az elérhető célok közé. A kérdés az volt számukra, hogy kivel egyezzenek meg, és miről mondjanak le: a magyar határokon belüli és kívüli horvátokkal, szerbekkel és románokkal, ahogy az emigráns KOSSUTH Lajos és néhány társa javasolta (dunai konföderáció), ami a történelmi magyar állam integritásához ragaszkodva elképzelhetetlen volt; avagy a HABSBURGokkal, a birodalmi kereteket elfogadva, ami a teljes függetlenségről való részleges lemondást feltételezte. Hosszú vívódás, két évtizedes passzív ellenállás és a HABSBURG-birodalom fennmaradásához fűződő európai érdekekkel számot vetve a magyar vezető rétegek meghatározó körei végül az utóbbi lehetőség mellett döntöttek.¹

Az 1867 utáni közel fél évszázados nyugalmi periódust 1914 nyarától 4 évig tartó öldöklő háború, a háborút pedig az Osztrák-Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország forradalmaktól, majd ellenforradalomtól kísért időszaka nyomán, az országnak a trianoni békediktátum által elrendelt feldarabolása követte.²

HORTHY Miklós kormányzó nevével fémjelzett negyed századon belül három nagyobb alperiódus különböztethető meg: az 1920-as évek, az 1930-as évek és az 1930-as évek végét követő háborús időszak. Amelyeket távolról sem csak a kormányzó személye kötött össze. Az a politikai rendszer például, amely az 1920-as évek első felében kialakult, minden belső válságot, generációváltást és külpolitikai fordulatot túlélve egészen 1944-ig megmaradt. Az irodalmi és művészeti életet – a népi mozgalom megjelenésétől eltekintve – lényegében ugyanazok az irányzatok és személyek fémjelzték az 1930-as, mint az 1920-as években, sőt több tekintetben az első világháború előtt. Nem változott lényegesen az oktatás szerkezete és tartalma sem; az új tömegkommunikációs, illetve tömegszórakoztatási eszközök folyamatosan terjedtek. Végül fontos összekötő kapocs volt a külpolitikai célok azonossága, a revízió is, amelyet a konzervatívok és jobboldali radikálisok, illetve az „öregek” és a „fiatalok” egyaránt mindenekfelett álló prioritásként kezeltek.³

A harmincas évek második felében „Addig nem látott gyors ütemű gazdasági fejlődés, modernizáció, az életszínvonal emelkedése, technikai vívmányok, építkezések, a kultúra és tudomány nagyszerű eredményei jelzik ezeket az éveket. A politikában a háború nélküli országgyarapodás, a diktatúrák közepette is fennmaradó törvényesség, a rend és vagyonbiztonság szinte irigylésre méltó szigetté tették Magyarországot ebben a térségben... Ugyanakkor... a törvény, a rend és a biztonság a csendőr szuronyán és a rendőr szigorán nyugodott, s betartása inkább a félelemnek, semmint az állampolgári öntudatnak mondható. A harsánnyá váló nyilas-náci demagógia, a faji megkülönböztetést kodifikáló zsidótörvények előre jelezték egy-egy készülő koporsószőgét az egyre magabiztosabbnak tűnő Szent István-i Magyarországnak.”⁴ Nagy kérdés

azonban, hogy a korabeli európai környezetben lehetett volna, és egyáltalán célszerű lett volna más magyar politikát folytatni, továbbá ezeket a „koporsószeg” kezdeményezéseket hogyan értékelnék a történészek, ha Magyarország a II. világháború nyomán nem a szovjet érdekszférába került volna.

Sajtótörténeti előzmények

A kiegyezéssel ismét szabad lett a magyar sajtó. 1867. III. 17-én életbe lépett a 1848-as sajtótörvény,⁵ de Erdélyben 1871-ig az 1852-es szabályozás maradt hatályban, ahogyan Horvátországban és Fiumében is. A Határőrvidéken ellenben az osztrák sajtópátens volt érvényben. Az 1875-ig terjedő időszak, mint a legszabadabb magyar sajtókorszak él a történelmi emlékezetben.⁶ Ez a kedvező légkör, minden bizonnyal inspirálta a rendvédelem belső sajtóorgánumainak létrejöttét is.

„A bűnüldöző szervek vezetői a bűnüldözéshez kapcsolódó munkát végző jogászokkal időnként ankétokat tartottak, ahol a bűnüldöző szervek fejlesztésének lehetőségeit is vizsgálták, kicserélték tapasztalataikat a bűnüldözésre és bűnmegelőzésre vonatkozóan. Az ankétok egyben összekötő kapcsolatot is jelentettek a vidéki városok között. Az egyes vidéki városok rendőrségei hosszabb-rövidebb időn keresztül közös folyóiratot is fenntartottak, amelyben a bűnesetekről és a rendőrségek gondjairól, eredményeiről tájékoztatták elsősorban a személyi állományt. A nagyközönség számára a rendőrség életébe bepillantást, a helyi sajtó biztosított, ami azonban esetenként nélkülözötte az objektivitást. Ennek nyomán hosszantartó vitára kerülhetett sor a sajtó hasábjain. Egy-egy eset tisztázása kapcsán előfordult, hogy a vita elmérgesedett és a vitázó felek, (az újságíró és a rendőrtisztviselő) párbajban döntötték el nézeteltéréseiket. A rendőrségekről szóló sajtócikkek – egy-egy nagyobb bűneset vagy rendbontás kivételével – a rendőrtisztviselők újraválasztásakor növekedett.”⁷

Mindezekből jól látszik, hogy a rendvédelmi szervezeteknél dolgozók tevékenységét jó ideig csak a külső sajtó mutatta be, mindig a pillanatnyi politikai, szerkesztői hangulatnak megfelelő „objektivitással”.

A rendőrségi sajtó, a rendőri lapok történelmi előzményeinek feltárásához a XIX. század elejéig kell visszanyúlnunk, az első nyomtatott 102 körözési értesítők megjelenéséig. A források szerint ezek tartalmukban, felépítésükben nagymértékben hasonlítottak az ókorban közreadott körözésekére. A körözőlevelek (Steckbriefe), tehát értelmezhetők, mint körözési, nyomozási, felderítő eszközök, amelyek célja a körözött személyek vagy tárgyak felkutatása (később fellelt személyek és tárgyak beazonosítása) volt. Kezdetben gót betűkkel szedett nyomtatott kiadványok voltak, és szinte számolhatatlan mennyiségben jelentek meg. A körözések tartalmazták a körözött személy nevét és személyleírását, valamint a bűncselekményt, amelynek elkövetésével alaposan gyanúsítható volt a feltételezett (s ezért körözött) tettes. Alapos gyanú hiányában körözés nem volt közzé tehető. A rendőri lapok ezen történelmi előzményei gyakorlatilag mint elfogatóparancsok funkcionáltak, hisz ezek alapján kerülhetett sor a gyanúsított előállítására, elővezetésére. A körözés szorítkozhatott a legfőbb és kötelezően közzéteendő adatokra, mint a név, a személyleírás, a bűncselekmény, az utolsó tartózkodási hely vagy viselet, de akár részletes életrajzi leírást is közre adhatott, mint például családi állapot, utolsó munkája, nyelvismerete. Ez természetesen hatással volt az igazságügyi hatóság munkájának sikerességére is. Az adatok ilyen körének nyilvánosságra hozatala a privát szféra határának átlépését jelentette, hiszen nemcsak a jelentősebb bűncselekmények elkövetőinek adatait tették közzé, hanem minden körözött személyét. Máskor a kormány tudta nélkül az országból távozókat, mint például a mesterüket elhagyó, tanulmányaikat megszakító tanoncokat mint disszidenseket körözték ily módon. Ugyancsak okot adott a körözvényben való megjelenésre a jogtalan illetve céltalan vándorlás, az engedély nélküli halászat stb.

A magyar *Rendőri Lapok* e körözőlevelek magyarországi reprezentánsa volt. A lap rovatai szinte teljesen megegyeznek a hannoveri rendőri lapok rovataival, azaz Felkutatandó személyek, intézkedések, eltűnt személyek, lopott és jogellenesen használt tárgyak, elveszett úti okmányok, letöltött büntetések, kiutasítottak (nálunk kitoloncoltatottak), közveszélyes csavargók, előállítandó személyek.⁸

A kiegyezéssel született első polgári magyar rendvédelmi testületek

A kiegyezést követően létrejött Magyar Királyi belügyminisztérium ügyköre magába foglalta a korábbi Helytartótanács feladatainak jelentős részét. Ez lényegében mindazokat a kormányzati feladatokat tartalmazta, amelyeket nem lehetett egyetlen szakminisztériumhoz sem besorolni. A belügyi tárca eleinte egészségügyi, népjóléti, sőt munkaügyi minisztériumként is működött.⁹

Először 1880. VIII. 21-én tárgyalta a minisztertanács a csendőrség felállításáról rendelkező törvényjavaslat alapelveit. Ezek kimondták, hogy a csendőrök ott teljesítenek szolgálatot, ahol eddig vármegyei pandúrok működtek, s az ország területét 6 csendőr kerületre osztják.¹⁰ A Magyar Királyi Csendőrség felállítására az 1881. évi törvények rendelkeztek, melyeket az uralkodó 1881. II. 14-én szentesített. Később ez a dátum vált a csendőrségi nap időpontjává.

Hamarosan megkezdte szolgálatát mind a 6 csendőr kerület, amely egy 1903-ban elfogadott törvénycikk alapján újabb 3 csendőr kerülettel kívántak kiegészíteni, bár a dualizmus időszakában a 3 új csendőr kerület közül csupán 2 kerület jött létre. Az uralkodó speciális felügyeletei jogköre részben a tisztí kinevezések révén, részben a közvetlen beszámoltatás során érvényesült.

1882-ben elfogadott törvény alapján — szerződéses alapon, költségtérítés ellenében — a csendőrséget a törvényhatósági városok területén is felhasználhatták. Továbbá kimondták, amennyiben „a csend, rend és közbiztonság az illető városi

rendőrség által fenn nem tartható, a városi hatóság főnöke vagy törvényes helyettese a csendőrség segédkezését igénybe venni jogosult. 1906-ban már 16 város területén működtek így módon a csendőrök.¹¹

Nem is akárhogy, hisz a 12 000 fős Magyar Királyi Csendőrség eredményességét jól példázza, hogy 1911-ben 74 020 tudomásukra jutott bűncselekmény 89,45 %-át, azaz 66 218 bűncselekményt felfedtek.¹²

A fővárosi rendőrségről szóló törvény 1881-ben¹³ felszámolta a budapesti államrendőrség, fővárosi törvényhatósággal szembeni beszámolási kötelezettségét. A budapesti államrendőrség központi hivatalból, (mai fogalommal rendőr-főkapitányság) és 10 rendőri kerületből, (mai fogalmaink szerint kerületi rendőrkapitányságból) állt. A belügyminiszter javaslatára a minisztertanács hozzájárulásával 1889-ben a fővárosi rendőrség hatáskörét kiterjesztették Újpest és Rákospalota, majd 1911-ben Erzsébetfalva, Kispest és Pestszentlőrinc területére is, ahol új kerületi kapitányságokat állítottak fel.¹⁴

A fővárosi rendőrség munkáját 1904-ben, a 80 000 lakosú fővárosban 2297 fővel látta el. 1905-ben 32 392 bünesettel foglalkozott, 5 352 915 korona értékben. Néhány esetben a tüntetők és a rendőrség között — hasonlóan a Közép-Európa más nagyvárosi rendőrségeinek fellépéséhez —, véres összecsapásokra is sor került.¹⁵

A városi önkormányzatok által felügyelt városi rendőrségek jelentették a magyarországi rendőrségek gerincét, összlétszámuk mintegy 10 000-12 000 főre becsülhető.¹⁶

Már a dualista államalakulat létrejöttékor felállította a magyar állam a Magyar Királyi Pénzügyőrséget¹⁷ a pénzügyi tárca kompetenciájában, illetve az igazságügyi tárca felügyelete alatt a büntetés-végrehajtási intézményt.¹⁸ Ugyancsak a kezdetektől központi állami irányítás alatt álltak a magyarországi testőrségek¹⁹ — az uralkodót a Magyar Királyság területén csak a magyar állam testőrszervezetei védelmezheték — és a Magyar Királyi Koronaőrség.²⁰ A TISZA István elleni parlamenti merénylet nyomán felállították a Magyar Királyi Képviselőházi Őrséget.²¹ Az uralkodó 1872-es legfelsőbb elhatározása nyomán megszüntetett és a polgári viszonyok

közé fokozatosan visszavezetett Katonai Határőrvidék területén létrehozták a Magyar Királyi Vám- és Adóőrséget, amely 1886-ban beolvadt a Magyar Királyi Pénzügyőrségbe.²²

A Magyar Királyi Pénzügyőrség szolgálati feladatait csaknem 5 500 főnyi létszámmal látta el, megyei szinttől lefelé nem rendelkezett önálló parancsnokságokkal.²³

A büntetés-végrehajtásban, mintegy 3000-5000 fő láthatott el szolgálatot. A testőrségek, a koronaőrség és a képviselőházi őrség létszáma összesen mintegy 1000 főt tett ki.²⁴

Rendvédelmi szaksajtó

A rendvédelmi szervezetek összlétszáma a vizsgált időszakban mindvégig néhány tízezer főnyi volt. Ekkora létszámot időben tájékoztatni a legfontosabb jogszabály-változásokról, gondoskodni továbbképzésükről, eljuttatni hozzájuk a rendőri, csendőri, pénzügyőri társasági élet híreit nagy szervezettséget, sok munkát igénylő feladat, aminek ellátására már érdemes volt létrehozni az egyes szervezeteken belüli sajtót. A rendvédelmi kommunikáció néhány sajátossága ismeretében megállapítható, hogy a speciális rendvédelmi tevékenységek esetében mindenképp fontos és szükséges egy vagy több olyan szervezeten belüli, akár miniszteriális szintű kiadvány, orgánum, amely erősíti a szervezet kohézióját, valamint a szervezeti kultúra egyik színtereként funkcionál.

A rendvédelmi kommunikáció az emberi kommunikációnak sajátos területe, mivel:

„a) a rendészeti tevékenység hivatás, amelynek képviselői különös felelősséggel és komoly hatalommal felruházva;

b) az emberek közötti konfliktusok közepette végzik problémamegoldó munkájukat;

c) legtöbbször a nyilvánosság különös érdeklődésétől kísérve;

d) egy sajátos szervezeti kultúra tagjaként, amelynek fő jellemzője a szigorú hierarchia, valamint a parancsuralmi rendszer, és amelyben

e) a merev jogi, katonai, hivatalos stílus az uralkodó, mindamellelt

f) el kell fogadtatni a közösséggel e szervezetek erőszakmonopóliumi és szankcionáló szerepét, ráadásul úgy, hogy

g) annak tagjait együttműködésre bírjuk, és meggyőzzük őket a biztonságteremtő munkaszolgáltató és polgárbarát jellegeről.

E nehézségekkel megküzdve kell a rendészeti kommunikációnak, sikeresnek és elfogadottnak lennie. Bár a fenti felsorolás több pontja elsősorban a külső kommunikációs tevékenységekkel kapcsolatos, a belső sajtó tartalmát és stílusát is jelentős mértékben befolyásolhatja az említett kommunikációs zajok közül a hierarchia, a parancsuralmi rendszer, illetve a rendészeti szervezeteknél uralkodó hivatalos stílus.”²⁵

1869. VIII. 15-én jelent meg az első magyar rendőri szaklap „Közbiztonság” cím alatt. Az első szám megjelenése előtt a lap szerkesztősege „Mutatványlapot” adott ki, júliusban tizenhatezer példányban szétküldve azt a hatóságoknak és községeknek.

„Nem létezik az a bármily kevés számú ügydarabbal foglalkozó hatóság, mely előtt egyszer máskor érdekesebb rendőri vagy bűncselekmény fel ne merülne, és nem merül fel az a jelentéktelen esemény, melyből a gondolkodó rendész valamit ne tanulhatna. – Továbbá van a hazában igen sok a gyakorlat által megedzett, tapasztalt tisztviselő, ki ha tapasztalatait közli, egyrészt azokat elveszni nem hagyja, –másképpen a közügy nagy előnyére értékesítheti; minek folytán teljes tisztelettel felkérem a czimzett tisztviselő urakat, sziveskedjenek vagy régibb tapasztalataik becses jegyzékét vagy a hatóságuk területén ujabban felmerülendő érdekesebb bűncselekményeket – különös tekintettel a bűneset kikutatási módjára – velem közleni. Ez által nem csak a közügynek tesznek lényeges szolgálatot, amennyiben – egy népünk különleges szokásaihoz mérendő rendszer létrehozatalához bő anyagot szolgáltatnak, hanem nekem is a kezdeményezés nehéz munkáját tetemesen megkönnyítik. Tisztelettel Forster József, a »Közbiztonság« szerkesztője.”²⁶

Ebben a számban a szerkesztő „Nyílt kérelemmel” fordul a magyarországi bünyfenyítő vagy közrendészeti ügyel foglalkozó összes tisztviselői karhoz, a fő- és alszolgabírókhoz, tisztü ügyészekhez, városi fő- és alkapitányokhoz, jegyzőkhöz, csendbíztosokhoz és községi jegyzőkhöz. Kéri őket, hogy alkalmanként tájékoztassák a szerkesztőséget érdekesebb rendőri vagy büneseményről, különösen a büneset elkövetője kiderítésének módjait, valamint munkájukkal kapcsolatos szakcikkeket is vár tapasztalt tisztviselőktől. A tiszavirág életü első lapot hamarosan követi a második szaklap, 1870. III. 27-ei megjelenéssel, „*Közrendészeti Lap*” néven, érdekes anyagokat közölve a rendőrség és a rendőri büntető-igazságszolgáltatás tárgyait illető törvényhozás és közigazgatás köréből. Megjelenését nagyban előmozdította, hogy a lapot a belügyminiszter már 1870. VI. 4.-ei, valamennyi törvényhatóságához intézett körrendeletében megrendelésre ajánlotta. A folyóirat első két évfolyama négy oldalón, a harmadik évfolyam 1872-ben már díszesebben és nyolc oldalra bővítve jelent meg. A kiadvány magába ötvözte a rendvédelmi ügyekkel kapcsolatosan megjelent törvényeket, rendeleteket és a jelentősebb helyhatósági szabályokat. Mellékletében pedig a belügyminisztérium rendőri körölvényi voltak olvashatók hetente 1-2 félvnyi terjedelemben.²⁷

A *Közbiztonság* kiadója a Fanda és Frohma könyvnyomda, alapító szerkesztője a székesfehérvári születésü FORSTER József (1831 – 1875) újságíró volt. FORSTER az 1848-1849-es szabadságharcban fiatal honvéd tüzértisztként vett részt. Valószínűleg tettrekészsége, bátorsága vitte rá, hogy *Közbiztonság* néven lapot alapítson 1869. VII. 15-én Pesten. A lap következetesen kiállt a rendőrség államosításáért és a közterületi rendőrt „A határozott törvények oltalma alatt álló közbiztonságot” hirdette, ezért nem csoda, hogy FORSTER József a folyóiratában bírálta az akkori kapitányt (majd első budapesti rendőrfőkapitányt) THAISZ Eleket. FORSTERT elítélték a később menesztett, de erkölcsileg is vitatott rendőri vezető elleni támadásáért. Büntetését a váci államfogházban töltötte, ezért

1870-ben egy ideig szünetelt a *Közbiztonság* megjelenése. A szerkesztő-újságíró kiszabadulása után 1871. február végéig újra megjelent a lap. A folyóirat 1872-es váci kiadása már tiszavirág életű volt, csupán negyedévig tartott. Igaz, a *Közbiztonság* megjelenése később még sok évfolyamot megért a Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos lapjaként. Jelentős változatossággal találkozhatunk, ha csupán át akarjuk tekinteni az elmúlt 140 év rendvédelmi, bűnügyi lapjait. Az Országos Széchenyi Könyvtárban és a Rendőrség-történeti Múzeum Könyvtárában megőrzött laprelíviákat és rendőri évkönyvek közül nem egyből már csak egyedi példányok vannak. Legtöbbjük elnevezéséből feltűnik a rendőri jelleg: *Rendőri Lapok* (1894), *A rendőr* (1913), *Rendőrségi Lapok* (1914), *Magyar Rendőr* (1934). Kiadtak *A Rend* (1923) néven napilapot is, mely Anglia után a kontinens unikális kiadványa volt. A testületen belüli szolgálati ág rangját bizonyítja, hogy külön lap jelent meg *Magyar Rendőrkutya* néven (1934). A bűnügyi detektívek sajtóorgánuma a *Detektív* (1919), majd a *Magyar Detektív* (1925).²⁸

Dr. ERNYES Mihály, nyugállományú dandártábornok, „A rendészeti kommunikáció történeti és fogalmi megközelítése” című, „Javuló” jellegével, 2008. IV. 25.-én beadott és díjazott pályaműve a „Sajtótermékek a rendészet területéről” címmel készült. Kutatásai eredményei közt olvashatjuk, a fentiekben rögzített tényeket megerősítendő hogy a kiegyezés után rövid idő múlva jelent meg Pesten a *Közbiztonság* című rendészeti szakközlöny, amely széles teret engedett a rendvédelmi szervezetekkel kapcsolatos vitáknak, elképzeléseknek. A lap eleinte barátságos szellemben foglalkozott a magyar rendőri intézményekkel és ez volt az első folyóirat, amely államosítást követelt és pedig országos formában. Valóságos ankétot tartottak a folyóirat hasábjain és ennek során néhány egészséges ötlet is felvetődött, melyet Buda, Pest és Óbuda városok egyesítésekor létrehozott fővárosi rendőrség államosításakor is fel is használtak. Később azonban a rendőri szaklap útjai mindinkább eltávolodtak a hivatalos rendvédelmi testületektől.

1893-ban szintén *Közbiztonság* néven indult újság, melynek almanachja 17 évvel később jelent meg először. Az ötödik

alkalommal — 1914-ben — megjelent almanach előszavában ismét rámutatott a nagy célokra. „ . . . a rendőri intézményeket a nagyközönség rokonszenvébe minél jobban belelopjuk.” Több mint 2 évtizedig szinte évente jelent meg nagy terjedelemben az összegző kiadvány. 1913-ban látott napvilágot A Rendőr című folyóirat, amit a következő évben a Rendőrségi Lapok váltott fel, amely kezdetben hetente jelent meg, később havonta. A kortársak tartalmas kiadványnak tartották. 1921-től minden évben megjelent a Rendőrségi zsebkönyv, megnyitva a húszas évek azon kiadványainak sorát, amelyeket egyaránt hasznosíthattak a szakmát gyakorlók és a kívülállók is. A háború után a húszas évek elején indult meg komolyabb jellegű hetilap „Detektív” címmel, a nyugdíjpótló egyesület támogatásával. A terjesztő ügynökök túlkapásai miatt azonban ez a lap sem volt életképes és hosszú életű. 1921. XI. 15-én indult, mint szakmai napilap A Rend. Előfizetéséről szóló belügyi rendelet, melynek címzettjei a törvényhatóságok első tisztviselői, a Magyar Királyi Állami Rendőrség kerületi és budapesti főkapitányai, a Magyar Királyi Csendőrség kerületparancsnokságai és a Magyar Királyi Révfőkapitányság voltak. A rendeletet 1921. XI. 7-én aláíró országos főkapitány először annak adott hangot, hogy a folyóirat a rendvédelmi testületek központi irányítását, a központi akarat gyors megvalósítását segítse elő. A lap fő céljai között szerepelt az egységes irányítás alá vont szakterületek feladatainak állandó felszínen tartása, továbbfejlesztése, a megértő együttműködés előmozdítása. Fontos további feladata volt a jogszabályok magyarázata, hírek gyors közlése, körözések, elfogatóparancsok közzététele, a külföldi szakirodalom közvetítése, szakmai viták folytatása. A Magyar Királyi Állami Rendőrség, a Magyar Királyi Csendőrség és a Magyar Királyi Folyamőrség részére az előfizetést elrendelték. Egyúttal megszűntek a Rendőri Közlöny, az Államrendőrség, a Bűnügyi Értesítő, a Csendőrségi Lapok pedig már korábban megszűnt, az utolsó XIII. évfolyamot 1919-ben publikálták. A lapot azonban 1924-ben újraindították a XIV. évfolyammal folytatódóan. A rend

— Angliát leszámítva — egyedüli rendőri napilap volt 1922. VII. 1-jéig Európában, mivel ezt követően heti két alkalommal jelent meg 6-6 oldalon, majd hetilapként 1927. július hó közepéig, amikor új tartalmas, a nagy német rendőri szaklapok emelkedett nivójához méltó rendőri hetilap indult meg Budapesten, a Rendőr címen. Az új hetilap hat éves fennállás után megszűnt. A Rendőr körözések és talált tárgyak közleményével már nem foglalkozott, kizárólag a jogi és kriminalisztikai rendőri szakirodalom igényesebb formáját művelte. Öt esztendőn keresztül jelent meg. 1926-ban indult a Magyar Királyi Állami Rendőrség Detektívtestülete Nyugdíjpótló és segélyező egyesületének hivatalos lapja A Magyar Detektív. Színes borítólapján belül 48 oldalon közvetítette a magyar és a nemzetközi rendőri irodalom híreit, alkotásait. Megjelent minden hónap elsején és tizenötödikén, 11 éven át. A Magyar Királyi Rendőrség hivatalos szaklapja, A Magyar Detektív jogutódjaként, a harmincas évek közepétől a havonta 2 alkalommal megjelenő Magyar Rendőr lett. Felelős szerkesztője mellett szerkesztő bizottság segítette a munkát. A Magyar Királyi Rendőrség teljes személyi állománya számára kötelező volt a lap — havi 50 filléres — előfizetése. A szakirodalom mellett helyt adott belső szervezeti és egyéb, valamint a testület múltjával foglalkozó, rendőri témáknak is. A korabeli értékelések szerint magas színvonalon, kellő szakértelemmel reprezentálta a Magyar Királyi Rendőrséget.²⁹

Bár a belügyi tárca az 1867-es kiegyezés utáni kormány fontos minisztériumaként működött, a millennium előtt országos kiterjedésű, általános hivatalos lappal nem rendelkezett. A minisztérium az ezredéves évfordulót megelőzően csak két kisebb hatókörű, önálló közlőnyt bocsátott ki: 1884-től 1896-ig a Hivatalos Rendőri Közlönyt, 1893-tól szintén 1896-ig az Egészségügyi Értesítőt. Mindkettő szűkebb hatókörét a címek hitelesen érzékeltetik. A minisztériumi tárcalapokhoz hasonló, a belügyi tárca rendelkezéseit széleskörűen közlő hivatalos lapja a Belügyi Közlöny lett, az első szám 1896. V. 1-jén jelent meg. Alapítását PERCZEL Dezső belügyminiszter körrendeletbe foglalta, ez szabályozta a lap célkitűzéseit, feladatait, és ismertette mindenki számára a szükséges

tudnivalókat.³⁰ A minisztérium addigi *Hivatalos Rendőri Közlöny* című lapját a továbbiakban *Rendőri Közlöny* címmel a főlapként funkcionáló *Belügyi Közlöny* napi mellékleteként 1919-ig külön adták ki. 1901 végéig az *Egészségügyi Értesítő* ugyancsak mellékletként, de a főlapban folyamatos számozással kapott helyet. A körrendelet előírása alapján a négyrészes főlapnak közigazgatási, anyakönyvi, rendészeti és egészségügyi egységre bontva a hatóságok és a nagyközönség tájékoztatását egyaránt el kellett látnia. A lap rovatai voltak: a belügyi tárca irányítása alatt tartó szervezetekre vonatkozó törvények és rendeletek; a minisztertanács közérdekű hatásköri határozatai; a belügyi tárca közérdekű határozatai; személyi ügyek és szervezeti változások (központi, anyakönyvi, államrendőrségi, egészségügyi kinevezések, személyzeti és ügybeosztások, községi és anyakönyvi kerületi változások stb.); lakbérleti szabályok, egyleti alapszabályok, színházi engedélyek jóváhagyása; közérdekű közlemények és statisztikai kimutatások (forgalmi ügyadatok, be- és kivándorlási, népességi, anyakönyvi, névváltoztatási, egészségügyi területek); belügyi pályázatok közzététele. A közlöny alacsony előfizetési ára lehetővé tette, hogy az összes magyar törvényhatóság, a különböző hivatalok, a járások, a rendezett tanácsú városok, a nagy- és kisközségek, továbbá a körjegyzői szövetkezetek tisztviselői naprakészen hozzájussanak a belügyi igazgatás különböző ágaira vonatkozó rendelkezésekhez, adatokhoz és a feladat-végrehajtást hatékonyan támogató ismeretekhez. A hivatalos lap utólag olyan rendelkezéseket is közölt, amelyek a Magyarországi *Rendeletek Tárából*, a *Budapesti Közlönyből* és az *Egészségügyi Értesítőből* korábban kimaradtak. A *Belügyi Közlöny* 49 éven át szünet nélkül, folyamatosan, előbb havonta kétszer, 1902-től hetenként egyszer vagy kétszer jelent meg a Magyar Királyi Belügyminisztérium gondozásában (utolsóként a XLIX.évf. (1944) 53.sz. került nyomdába). A hivatalos lap évfolyamaihoz éves tartalommutatót vagy féléves kötetekre vonatkozó mutatókat csatoltak.

Az 1881-ben alapított Magyar Királyi Csendőrség az 1882-ben indult *Rendőri Lapok* hasábjain kapott nyilvánosságot. E lap közölte a csendőr-parancsnokságok hivatalos közleményeit, a törvényellenesen távollevő hadkötelesek és katonaszökevények névsorát, címlapján pedig egy-egy körözött bűnöző eredeti fényképe volt látható, de nem klisé után készült nyomat, hanem felragasztott fénykép. Ez az eljárás a magyar sajtó életében minden valószerűség szerint egyedülálló s csak nyomozólapnál érthető. 1897-ben a lapnak *Magyar Csendőr* alcíme volt. 1894 januárjában Nagykanizsán megjelent az első *Csendőrségi Közlöny*, 1896. I. 4-én pedig Esztergomban megszületett az első magyar csendőrújság is, ENDRÖDY Géza csendőr főhadnagy szerkesztésében, *Magyar Csendőr* címmel. A jó írógárdával rendelkező hetilap azonban, úgy látszik, nem bírta a vidéki levegőt, mert 1897-ben a szerkesztőt már Pesten találjuk a *Rendőri Lapok*nál s az eddig önálló lapból ott alcím és rovat lett.

Nem sokkal később, 1899-ben a *Törvénytisztelet és Rendőri Újság* is adott mellékletet *Csendőrség* címmel s mire elérkezett a századforduló, már volt *Csendőr Újság* is, mely szak- és általános ismereteket közölt. 1907-ben a *Csendőrségi Lapok*kal korszerű sajtót kapott az akkor már izmosodó Magyar Királyi Csendőrség. A gondosan és hozzáértéssel szerkesztett lap azelőtt, 1882-től 1907-ig *Rendőri Lapok* címmel élt. 1907-től 1918-ig a Magyar Királyi Belügyminisztérium kiadásában jelent meg, 1918-1919-ben változáson esett át, majd megszűnt és 1924-ben kelt újra életre. A magyar fegyveres testületek egyetlen folyóirata volt, mely a háborús papírkorlátozásig rendszeresen szépirodalmat is közölt.

A Magyar Királyi Csendőrség a közbiztonsági szolgálat teljesítésére, a személy- és vagyonbiztonság megóvására, a közcsend, a rend és a biztonság fenntartására létrehozott katonailag szervezett örtestület volt. Katonai és fegyelmi vonatkozásban a honvédelmi miniszter, a közbiztonsági szolgálati és gazdasági területen pedig a belügyminiszter felügyelete alatt álló szervezet hivatalos lapjának létrehozására közel három évtized múlva került sor. A belügyminiszter 1912 szeptemberében kelt rendelete alapján jelent meg a *Rendeleti Közlöny a*

Magyar Királyi Csendőrség számára hivatalos lap. A havonként kétszer nyilvánosság elé kerülő, évenként tárgymutatóval ellátott és bekötött közlőny a csendőrségi közigazgatási és végrehajtó szolgálatot ellátók érdeklődésére számot tartó rendelkezések gyűjteményét tette könnyen hozzáférhetővé. Ténylegesen tartalmazta: a csendőrségi vonatkozású általános (miniszterelnöki) rendeleteket, illetve határozatokat; valamennyi minisztériumnak (jórészt a belügyi és a honvédelmi tárcának) a Magyar Királyi Csendőrség tevékenységéhez kapcsolódó körrendeleteit és határozatait; a Kúriának, a Közigazgatási Bíróságnak, a Hatáskörű Bíróságnak a csendőrségi végrehajtó szolgálatot érintő határozatait, döntvényeit. A Magyar Királyi Belügyminisztérium Csendőrségi Alosztálya által szerkesztett *Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Csendőrség számára* című kiadvány VII.évf. (1918) 26. száma után évekig szünetelt. A következő számot XXIV.évf. (1923) 1.sz. — RAKOVSKY Iván belügyminiszter 1923 májusi rendelete nyomán 1923. VI. 1-jén tették közzé, az év végéig, a korábbival azonos tartalommal és periodicitással, általában 10-15 oldal terjedelemben.³¹ A belügyminiszter 1923. XII. 31-én hozott újabb körrendeletével a kiadvány elnevezését *Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Csendőrség számára* címről *Csendőrségi Közlöny* címre változtatta és — az előzővel hasonló szerkezetben — takarékos terjedelművé alakította.³² Ezt követően a hivatalos kiadványt egy ideig mindössze 3 oldalon adták ki. A megváltozott című közlőny továbbra is kéthetenként, 1941-től hetenként egy alkalommal jelent meg 1944. XII. 30-ig.³³ 1934-től évenként betűrendes név-, tárgy- és számmutatóval — addig betűrendes rendelet- és kibocsátó-mutatóval — látták el. A SZÁLASI-rezsim a lap kiadását 1945. I. 1-jétől *Csendőrségi és Rendőrségi Közlöny* címmel Szombathelyen folytatta. Az utolsó, azaz a 3. szám 1945. II. 8-án jelent meg.³⁴

A gróf ANDRÁSSY Gyula miniszterelnök által megalakított kormány egyik legfontosabb embere gróf LÖNYAY Menyhért pénzügyminiszter, a kiegyezés bonyolult pénzügyi részének kimunkálója, elismert nemzetgazdasági szakteknintély volt. Az ő nevéhez fűződik az önálló Magyar Királyi Pénzügyőrség létrehozása, mely a magyar államkincstár bevételeit biztosító, azaz a gazdasági rendvédelmünk feladatait kizárólagosan ellátó szaktestület volt. Az 1867. III. 10-én létrehozott testület feladatai között – a pénzügyi törvények és rendszabályok 1868. XI. 26-án megjelent hivatalos összeállításából kitűnően – a csempészet és a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása, továbbá a pénzügyi törvények és rendeletek vagy szabályok megszegőinek, az adó- vagy illetékfizetési kötelezettség alól kibúvóknak a felderítése és kézre kerítése szerepelt. Hét esztendővel a Magyar Királyi Pénzügyőrség létrejötte után, 1874. II. 1-jén Pécsen megjelent az első testületi szaklap „A pénzügyőr” címmel. A 140 éve kiadott első pénzügyőrségi újság – a fejléc tanúsága szerint – „ismeretterjesztő és szép-irodalmi folyóirat, a m. kir. pénzügyőrség szakközlönye és arcképcsarnoka” volt. Amint a DOBOS NAGY János által szerkesztett és kiadott lap első számának bevezetőjében olvashatjuk, már az „ős-Pénzügyőr”-nek is két fő célja volt: „nem fogunk mi ez irat hasábjain politizálni, személyeskedni, avagy feleselni... hanem a magas szolgálat érdekében: oktatni és mulattatni szándékom...”³⁵

Az első pénzügyőr lap, meghirdetett nemes céljai ellenére sem váltott ki elegendő érdeklődést, mert kellő számú előfizető híján „A pénzügyőr”-nek mindössze egyetlen száma jelent meg.

Tíz esztendő múltán, 1884. II. 28-án indult útjára a Pénzügyőrségi Közlöny OZORAY Árpád felelős szerkesztő irányításával. Az összesen tizenöt csütörtökön megjelent lap az impresszum szerint szaklap volt. Valamennyi szám címdalán feltűnő helyen szerepeltek a szerkesztőség követelései, amelyek a pénzügyőrök anyagi körülményein voltak hivatva javítani.

A harmadik orgánium már nem váratott egy évtizedet magára: Havonta kétszer, majd később háromszor jelent meg, végül pedig összesen tizennégy számát vehették kezükbe olvasói. A SPOLARICH János szerkesztette újság a szakszerű önképzés eszköze kívánt lenni. Az 1890 elejéig megjelent összesen harminc lapszámot szerény fizetésű, de annál lelkesebb pénzügyőrök készítettek és adták ki. Érdeklődés és állami támogatás hiányában azonban mind a három újság a feledés homályába merült.

Az első hosszabb ideig fennálló szakújság az 1890. II. 2-án indult Magyar Pénzügyőr volt, IKLÓDY Győző szerkesztésében. A szaklap, amely vasárnaponként jelent meg, és mivel sok szakmai tudnivalót, illetve újonnan megjelent rendeletet közölt, hasznos segítőtárrá vált az akkori fináncok körében.

Megállapítható, hogy a Magyar Királyi Pénzügyőrség sajtóját az első évtizedekben lelkes testületi tagok hozták létre és tartották fenn több-kevesebb sikerrel. A lapok mindegyike a pénzügyőr „öngondoskodásának” eszköze volt, hiszen a szervezet vezetésétől függetlenül kívánta magára vállalni a szakmai önképzés segítését csakúgy, mint a testületi tagok szociális helyzetének folyamatos napirenden tartását.

Az első pénzügyőrségi lap, amely tartósan fennmaradt — megszakításokkal, összesen harmincnégy évig, 1944-ig adták ki — az 1908. IV. 10-én indult, PRESZLY Gyula szerkesztette Pénzügyőrségi Szaklap volt. Az állam ezt az sajtóorgániumot sem támogatta, a havonta kétszer megjelenő lap előfizetésekből és hirdetésekből tartotta fenn magát. Tartalmát tekintve nem jelentett újdonságot: a pénzügyőrök mindennapi – főleg anyagi – gondjairól szólt, tudósított a társasági élet eseményeiről, és sokat cikkezett egy pénzügyőri egyesület – tulajdonképpen szakszervezet – létrehozása érdekében. A Magyar Pénzügyőrök Országos Egyesülete azután 1917 novemberében meg is alakult, később a Pénzügyőrségi Szaklap az egyesület orgánumaként működött tovább.

A Pénzügyőrségi Szaklap megjelentetését a Tanácsköztársaság idején beszüntették. Csak szeptemberben indult újra,

majd négy évvel később, 1923-ban ismét kényszerszünet következett; igaz ugyan, hogy ezúttal „csak” anyagi nehézségek miatt, de ez a cezúra egy egész esztendeig tartott.

Az újraindulás éve, 1924, amikor a lap a XIV. évfolyamát élte, más okból is jelentős volt a magyar pénzügyigazgatás történetében. A trianoni békediktátum után négy évvel alkották meg az első magyar vámtörvényt.³⁶ Az újság 1929-től új néven, Pénzügyőrségi Szaklap – Pénzügyi Tanácsadó címmel és megújult külsővel jelent meg. 1926-ban is megjelent azonban időszaki kiadvány, melynek címe „ARday pénzügyi évkönyve a magyar királyi pénzügyőrség és az összes pénzügyi közegek számára” volt. Azonban ennek a hasznos könyvecskének sem ez volt az első kiadása, mivel a Pénzügyőri Zsebnaptár már 1881-ben segítette az akkori pénzügyőrök munkáját. Összefoglalta a jövedéki és az adószabályokat, ismereteket közölt „a felséges uralkodó házról”, továbbá tiszti cím- és névtár is volt benne. Szerkesztője és kiadója KADERZAVEK (más forrás szerint: ZELENDÁK) Ignác magyar királyi pénzügyőri biztos volt, aki később – miután magyarosította a vezetéknevét – ARDAY Ignác néven publikált, s évkönyve, bármily hosszú címet viselt is, ARDAY-féle évkönyvként vonult be a pénzügyőrség történetébe. Az ARDAY-féle évkönyvek az 1945 előtti korszak haszonnal forgatható kiadványai voltak, s életképességüket mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a rendszerváltás után, 1992-től 2005-ig újra kiadták az akkor már Pénzügyőri Évkönyv névre hallgató könyvecskét. Az évkönyv azon túl, hogy összefoglalta a legfontosabb szakmai tudnivalókat, képet adott a pénzügyőrség sport- és kulturális életéről, a szakszervezet munkájáról, valamint közölte a testületi tagok, továbbá a megelőző évben nyugdíjazott, illetve elhunyt kollégák névsorát, egyszóval kordokumentumként is hasznosnak bizonyult. A két világháború közötti testületi sajtó fő képviselője mindvégig a Pénzügyőrségi Szaklap volt.

1929. VI. 28-án indult Pénzügyőrségi Szemle — amely a Jövedéki lapok mellékleteként jelent meg — alig néhány számot ért meg. Vitéz BALÁS Aladár és dr. RÁ CZ Ödön ügyvéd szerkesztette a nem csak a pénzügyőröknek, de az ellen-

őrzés alatt állóknak (kocsmárosoknak, trafikosoknak) is szánt, rendeleteket ismertető és érdekképviseletet felvállaló újságot. A *Pénzügyőrségi Szaklap* másik „útítársa” az 1935-től négy éven át kiadott *Pénzügyőrök Lapja* volt. A KOZÁK Géza nyá.pü. főbiztos által szerkesztett, Nagytétényben megjelent orgánum főként szépirodalommal foglalkozott, szerzői pénzügyőrök voltak.

Az egyelőre kis mértékben feltárt terület még sok kutatásnak ad lehetőséget. MARKOVICH Miklós 1927-ben papírra vetett sorai ma is helytállóak: „Szaklapot írni alapjában könnyű. Az író ismeri közönségét, tudja, mi érdekli. Tisztában van az intelligenciájával. úgy tartalomban, mint formában megfelelőt képes tehát nyújtani. Rendőri szaklapot írni már nehezebb. A rendőrség munkaköre szélesen tagozódik. Minden irányban olyan kiterjedt, hogy igazán kiváló, csak a specialisták nyújthatnak. A specialistát azonban csak a saját külön problémái érdeklik. Közönyös minden más kérdéssel szembe, s így írása ritkán tarthat számot általános érdeklődésre.”³⁷

A magyar rendvédelmi szaksajtó történetének feltárása még gyerekcipőben jár ugyan, annyi azonban bizonyos, hogy a szakterület:

- gazdag múltra tekinthet vissza;
- a periodikák létrehozásának kezdeményezései a rendvédelmi testületek személyi állományának a hivatásukat szerető tagjai köréből indult el;
- tartósan többnyire azok a folyóiratok maradtak fenn, amelyeket az anyatestületek is támogattak;
- a kiadványok többségének a szerkesztése színvonalas volt;
- az olvasóközönség többsége ugyan az érintett rendvédelmi testületek személyi állományainak a köréből kerültek ki, azonban jócskán akadtak laikus olvasók is;
- a lapok, zsebkönyvek stb. kivitelezése a kor műszaki-technikai színvonalának megfelelőek voltak;
- e kiadványok a szakterület kiváló kordokumentumai, ezért a magyar rendvédelem-történet feltárása szempontjából kívánatos a digitalizálásuk, rendszerezésük, feldolgozásuk és közkinccsé tételük.

Jegyzetek:

¹ ROMSICS: 15.p.

² Loc.cit. 103.p.

³ Loc.cit. 154-155.p.

⁴ GERGELY — IZSÁK

⁵ 1848/XVIII.tc.

⁶ KRISKÓ

⁷ PARÁDI: *A dualista Magyarország rendvédelmi szervei.* 25.p.

⁸ KRISKÓ: op.cit.

⁹ BOTOS: 13.p.

¹⁰ 1881/II.tc. ; 1881/III.tc.

¹¹ 1882/X.tc. ; CSAPÓ

¹² ÖRY: 86.p.

¹³ A fővárosi rendőrségről szóló törvény rögzítette első ízben a csendőri és rendőri típusú rendvédelmi szervek közötti lényegi különbséget. A rendőrség polgári fegyveres őrtestület volt, amely azt jelentette, hogy a testület személyi állományának a tagjai nem minősültek katonának, nem viseltek katonai rendfokozatot, az alá- és fölérendeltségi viszonyuk pedig hivatalnoki volt. A csendőrség katonailag szervezett fegyveres őrtestület volt, amely azt jelentette, hogy a testület személyi állományának a tagjai katonának minősültek, ebből fakadóan a honvédelmi tárca kompetenciájába tartoztak, továbbá katonai rendfokozatot viseltek és az alá- fölérendeltségi viszonyuk is katonai volt.
1881/XXI.tc.

¹⁴ PARÁDI: *A magyar rendvédelem története.* (1996) 53.p. ; Idem: *A dualista Magyarország belügyi szervei.*

¹⁵ Idem: *A dualista Magyarország belügyi szervei.*

¹⁶ PARÁDI: *Az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi rendőrségei 1867-1919.* ; Idem: *A Magyar Királyság rendőrségei 1920-1945.*

¹⁷ Idem: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia vámhatárain 1867-1914.*

¹⁸ MEZEY

¹⁹ PARÁDI: *Az államfő testőrségei az Osztrák-Magyar Monarchiában.*

²⁰ FAZAKAS — HEGEDŰS — HENNEL

²¹ 1912/LXVII.tc.

²² PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.*

²³ Loc.cit.

²⁴ PARÁDI: *A magyar rendvédelem története.* (1995)

²⁵ SUBA

²⁶ FORSTER

²⁷ SZÓLLÓSSY

²⁸ TÓTH: 144-145.p.

²⁹ ERNYES Mihály: 32-33.p.

³⁰ 661/1896.BM.kr.

³¹ 79 447/1923. (V.23.) BM.r.

³² 213 469/1923.BM.kr.

³³ *Csendőrségi Közlöny* XIX.évf. (1944) 48.sz.

³⁴ *Csendőrségi és Rendőrségi Közlöny* I.évf. (1945) 3.sz.

³⁵ SUBA: op.cit.

³⁶ 1924/XIX.tc.

³⁷ MARKOVICH

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETETEK

- BOTOS — BOTOS János: *Szemere Bertalantól Keresztes-Fischer Ferencig*. Budapest, 1994, BM Kiadó. 67 p. HU-ISBN 963 77 0388 8. /Fejezetek a Belügyminisztérium történetéből, / HU-ISSN —
- FAZAKAS — HEGEDŰS — HENNEL — FAZAKAS László — HEGEDŰS Ernő — HENNEL Sándor: *A Szent Korona Őrzése. A koronaőrök, a koronaőrség*. Budapest, 2002, Heraldika. 286 p. HU-ISBN 963 92 0402 1.
- GERGELY — IZSÁK — GERGELY Jenő — IZSÁK Lajos: *A huszadik század története*. Szekszárd, 2000, Pannonica kiadó. 526 p. HU-ISBN 963 92 5213 1.
- MEZEY — MEZEY Barna: *A magyar polgári börtönügy kezdetei*. Budapest, 1995, Osiris-Századvég. 229 p. HU-ISBN 963 83 8488 3. /Jogtörténeti értekezések./ HU-ISSN 1218-3814.
- PARÁDI: *A magyar rendvédelem története*. (1995) — PARÁDI József et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1995, Tipico De-sign. 317 p. HU-ISBN 963 04 6215 X.
- PARÁDI: *A magyar rendvédelem története*. (1996) — PARÁDI József et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.
- PARÁDI: — PARÁDI József: *Pénzügyőrőség és vámhíva-talok a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. 219 p. HU-ISBN 963 7623 30 2. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./ HU-ISSN —
- ROMSICS — ROMSICS Ignác: *Magyarország Története a XX. században*. Budapest, 2010, Osiris Kiadó. 688. p. HU-ISBN 978 963 27 6179 4. /Osiris tankönyvek./ HU-ISSN 1218-9855.

TANKÖNYVEK

- PARÁDI: *A dualista Magyarország belügyi szervei.* — PARÁDI József: *A dualista Magyarország belügyi szervei.* Budapest, 1987, Rendőrtiszti Főiskola. 56 p. HU-ISBN —
- PARÁDI: *A dualista Magyarország rendvédelmi szervei.* — PARÁDI: *A dualista Magyarország rendvédelmi szervei.* Budapest, 1990, Rendőrtiszti Főiskola. 56 p. HU-ISBN —

TANULMÁNYOK

- CSAPÓ — CSAPÓ Csaba: A csendőrség és a városok 1881-1914. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X.évf. (2000) 12.sz. 43-48.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában.*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ÖRY — ÖRY Károly: Rendvédelem-történeti oktatás a Rendőrtiszti főiskolán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, II.évf. (1992) 3.sz. 81-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: *A dualista Magyarország belügyi szervei.* — PARÁDI József: *A dualista Magyarország belügyi szervei. Belügyi Szemle*, XXXIV.évf. (1986) 4.sz. 45–50.p. HU-ISSN 0133-6738.
- PARÁDI: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia vámhatárain 1867-1914.* — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia vámhatárain 1867-1914. Hadtörténelmi Közlemények*, CIV.évf. (1989) 2.sz. 177-196.p. HU-ISSN 0017-6540.

- PARÁDI: Az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi rendőrségei 1867-1919. — PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi rendőrségei 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI.évf. (2005) 13.sz. 97-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2000. március 19-én, Párizsban hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közbiztonság közös európai örökségünk” című XIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A Magyar Királyság rendőrségei 1920-1945. — PARÁDI József: A Magyar Királyság rendőrségei 1920-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 13.sz. 105-113.p. A tanulmány korábbi változata 2001 áprilisában Párizsban hangzott el a Francia Nemzeti Csendőrség és a Sorbonne Egyetemcsoport közös szervezésében megvalósított tudományos történeti konferencián. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Az államfő testőrségei az Osztrák-Magyar Monarchiában. — PARÁDI József: Az államfő testőrségei az Osztrák-Magyar Monarchiában *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 155-160.p. HU-ISSN 1216-6774.
- SUBA — SUBA László: A pénzügyőrségi sajtó kezdetei. *Hadtudományi Szemle*, VII.évf. (2014) 1.sz. 113-120.p. HU-ISSN 2060-0437.
- TÓTH — TÓTH Sándor: A rendőrség krónikásai – 140 év laptörténete. 144-146.p. In SZOMOR Sándor (szerk.): *Jubileumi Emlékalbum a 125 éve alakult budapesti detektívtestület tiszteletére. Szemlények az állami bűnüldözés történetéből*. Budapest, 2011, Országos Rendőr-főkapitányság. 344 p. HU-ISBN 978 963 88 8331 5.
- CIKKEK**
- FORSTER — FORSTER József: Nyílt kérelem. *Közbiztonság*, (Mutatványlap) I.évf. (1869) 1.sz. 1.p.
- MARKOVICH — MARKOVICH Miklós: A szaklap problémája. *Rendőr*, I.évf. (1927) VII. 16. 1.p.
- SZÖLLÖSSY — SZÖLLÖSSY Alfréd: Az első rendőri szaklap. *A rend*, (1927) február 27. 3.p.

ÉRTEKEZÉSEK

- ERNYES — ERNYES Mihály: „A rendészeti kommunikáció történeti és fogalmi megközelítése”. című, „Javuló” jellegével beadott és díjazott pályamű. (Kézirat a szerző birtokában.)
- KRISKÓ — KRISKÓ Edina: *A rendőrség társadalmi rendeltetése és a rendőrségi kommunikáció*. Ph.D. disszertáció. (Pécsi Tudományegyetem Bölcsésztudományi Kar Nyelvi Doktori Iskola) Kézirat. Pécs, 2012, 323 p.

JOGSZABÁLYOK

- 1848/XVIII.tc. — 1848/XVIII.tc. sajtótörvény.
- 1881/II.tc. — 1881/II.tc. a csendőrség legénységi állományának kiegészítéséről.
- 1881/III.tc. — 1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
- 1882/X.tc. — 1882/X.tc. a magyar királyi csendőrség által, a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületein való teljesítendőkről.
- 1881/XXI.tc. — 1881/XXI.tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.
- 1912/LXVII.tc. — 1912/LXVII.tc. a Képviselőházi őrség felállításáról.
- 1924/XIX.tc. — 1924/XIX.tc. a vámjog szabályozásáról.
- 661/1896.BM.kr. — 661/1896.BM.kr. a »Belügyi« Közlöny kiadása tárgyában.
Magyarországi Rendeletek Tára, XXX.évf. (1896) I.kötet. 75-79.p.
- 79 447/1923.BM.r. — 79 447/1923. (V.23.) BM.r. Csendőrségi Rendeleti Közlöny megindítása. VIII.évf. (1923) 1.sz. 15.p.
- 213 469/1923.BM.kr. — 213 469/1923.BM.kr. Csendőrségi Közlöny takarékosabb kiállítása.
Csendőrségi Közlöny, IX.évf. (1924) 1.sz. 2.p.